

Rusiñol en píndoles

Santiago Rusiñol

Màximes i mals pensaments

Epíleg de Margarida Casacuberta

L'Avenç, Barcelona, 2013

88 pàgs.

Durant la dècada que transcorre entre 1889 i 1899, Santiago Rusiñol (1861 - 1931) es dedicà en cos i ànima a construir la imatge de si mateix que tots conequem: la de l'home que, desafiant el seu propi destí familiar —era fill d'una família benestant de la burgesia catalana vinculada a la indústria tèxtil—, lluità per convertir-se en el paradigma de l'artista compromès que viu per i per a la seua obra. Dissortadament per a ell, aquesta dècada d'esplendor artístic que el convertí en líder espiritual del Modernisme, coincidí amb els anys en què l'addicció crònica a la morfina causà més estralls en la seua salut, fins el punt que en 1899 va haver de sotmetre's a una cura de desintoxicació i, més endavant, a una operació quirúrgica que el va deixar amb un sol ronyó. Fou llavors quan el seu esquema de valors va sofrir un canvi radical i després d'uns anys de viatges i exploració dels límits personals, s'instal·là a Sitges per a recuperar-se al costat de la seua família i prop del seu santuari del Cau Ferrat. Abandonà definitivament la bohèmia i adoptà fins al final dels seus dies un estil de vida burgès, bolcant la seua desbordant creativitat en la pintura de jardins de tota Espanya —una de les seues passions— i en l'elaboració d'obres de teatre —el gènere en què més va reeixir, arran sobretot de l'èxit que fou l'estrena de *L'auca del senyor Esteve* (1917), la seua obra més reconeguda— amb finalitats més aviat comercials.

La primera edició de *Màximes i mals pensaments*, publicada amb el lema «Pensa mal i no erraràs» com a subtítol, sortí a finals del 1927 dels tallers que la Llibreria Espanyola —llavors regentada per Antoni López Benturas— tenia al número 8 del carrer de l'Om, a

Barcelona. Sota l'aparença d'un xicotet breviar i el mòdic preu dues pessetes, aquell tardà opuscle vingué a ser el millor resum d'una forma de pensar i de viure que quedava perfectament sintetitzada en els dos-cents aforismes reunits en un minúscul llibret d'unes vuitanta pàgines. Una mena de testament que, com assenyala Vinyet Panyella a la seua biografia de Rusiñol, constitueix no solament «el tornaveu, l'altra cara del mirall de la seua imatge pública», sinó també «el resum autobiogràfic de Rusiñol en clau extremadament sarcàstica i escèptica que intentava amagar el balanç de tota una vida viscuda i el sentiment d'amargor i de pessimisme que l'experiència li havia atorgat».

No obstant això, i tot reconeixent que, en efecte, quan es publicà el llibre el seu autor era ja un home gran de seixanta sis anys, condicionat —com va descriure Maria Rusiñol a les memòries que li dedicà al seu pare— per la seua precària salut —la malaltia i el metges són temes recurrents als seus aforismes— i el seu temor a la mort, convé recordar que aquestes màximes no recullen únicament l'ideari del Rusiñol crepuscular, sinó que el seu abast es remunta a eixe moment de la ruptura al qual ja m'he referit. Com explica Margarida Casacuberta —especialista en la vida i l'obra del pintor i escriptor— a l'epíleg que tanca aquesta edició, Rusiñol començà a escriure *Màximes i mals pensaments* quan, després de superar l'episodi de la cura i l'operació, i vivint encara a París, acudia sovint al café Weber per a alternar amb personalitats de l'època com Isaac Albéniz, Claude Debussy, Léon Daudet, Marcel Proust o Jean-Paul Toulet, de qui va traduir als «Pensaments» per a la revista *Pèl & Ploma* en 1903. El procés d'elaboració de l'obra s'allargà durant uns anys més, mentre Rusiñol escrigué —amb el pseudònim de «Xarau»— el seu conegut Glossari a la revista *L'Esquella de la Torratxa* (1907-1925) on, segons Casacuberta, es podria rastrejar l'origen d'algunes de les màximes després seleccionades per a l'antologia de 1927.

En definitiva, unes píndoles d'escepticisme i humor rusinyolià que l'editorial L'Avenç posa al nostre abast en una nova edició d'un llibre que, com escrigué Josep Pla, «resumeix en realitat quaranta anys de la vida de Rusiñol».

Francisco Fuster